

L' IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGÀ Y XEREMIES D' UNA SOCIEDAT DE MALLORQUINS.

Sonará cada dissapte, si té vent à sa flauta, per dos céntims.

QUATRE TROMPADES

À N'ES PUBLICH. (*)

Alabat sia Deu.

Noltros som noltros, y alerta á mosques!

No sabem de res, y per axò volem parlá de tot. *Sic vos non robis—Solis et artis opus.* Axò es: es nostre peridich es famella y surt á tirá barra, á ses arenes de sa Prensa, per des-ilustrar al públich toxarrut de sa nostra illa. Si seño, des-ilustrar, que vol dí ferli veure lo blanch blanch, y lo negre negre: menarló per ser dresseres de la veritat, valdement estigan embarassades de peñals y de batzés, y dirli lo que fassi al cas, com dos y dos son quatre.

Som ignorant, es ver; empero encara no mos ha passat p'es cap essé Retgidós.

Que en política som d'escampadissa, es ver; empero volam amunt, y may hem fet la barca, ni mos han dat giña.

Que mos ferán la guerra..... Si son sabis y la mos fan amb llealtat, los rendirém bandera; pero, si son com noltros en quant á ignorancia..... que tirin per cantar, y ja hu aclarirem.

No hem forjat *programa*; no feym oferiments, no cercam *empleos*, no demanam indulgencia; volem gaudi de santa llibertad per fé un po de bé, ja que en s'usa tanta d'endimeniada que no més fa mal.

Y axí quedam, *lector amigo*; si acás no entens es mallorquí, dorm descansat: que axò será señal que no escrivim per tú.

LA REDACCIÓ DE L' IGNORANCIA.

SA BARRINA

DE SA DIPUTACIÓ.

Deu está enmagatzemada que se roveya, porque ets Ajuntaments des po-

bles pareix que no volen barriná; y *foris!*

Quant se vá resoldre comprarla, ja sospitarem tot lo qu'ha succehit. Aquí, á Mallorca, no basta es generós oferiment d'una Corporació provincial per desxoní es pobles morts de set; seria necessari en mitx de cada plassa de ses viles posarí un grifó que ratjás de nit y dia a roy seguit, y que no costás mes pena ni trabay que arrambarí ses gèrres; axí podria ser que los giñássen; pero axò de enfondí amb una barrina, qu'han d'aná á Ciutat á cercarla, y si la rompen l'han de fé compondre... tira, tira; ell fins á l'hora present, gracies á Deu no hi ha cap batle que no tenga sinia, y li té mes conte pegarí quatre rodades, y en pich que n'hi haurá per ell, que fassin tant ets altres. Y, ja es de rahó!

Be es veritat que n'hi ha hagut qualcuns qu'han fet escurá es poubs públics y han tret vint carretades de concert, y llot, y tests, y ossos d'animal; y que qualcun altre, ple de bon desitx, ha ensiquiat sa font que li era mes avinent; pero, no en sabém cap que, desconfiant de sa seu eyma y proposantse tenir aygo á bastament per abeurá es poble, haja cridat abans de tot un facultatiu especial en la materia per ferlli estudiá, conforme es necessari, aquesta necessitat y sa manera de satisferla.

Y á propòsit, cols. Ara preguntarém. Abans de comanar una barrina de cent metros, y es seus ormetjos, ¿qui va ser que replegá noticies referents á ses mil proves fetes á Mallorca, per afiná aygos ascendents? ¿Quina fondari tenian es forats fets en barrina, y quins terrés trobaren, y á quin nivell estan ses aygos ascendents, á *Son Inglada*, á *sa Casa blanca*, su devant *Sant Llatze*, dins es *torrent de Son Bordils* á *Manacor*, á ses estacions d'*Inca*, s'*Empalme* y *Sineu* y á altres bandes ahont s'han fet provatutes arribant á ne's xexanta metres baix de terra? ¿Qui va ser que se arriscá per dins ses mines des *barranch* de *Sóller*, de *Binisalem*, y de *Lloseta* y de *Buñola*, per doná fé de sa variedat de capes de terrenys, y de ses condicions

geològiques especials de sa nostra illa? ¿Quines probabilitats tenian d'obtenir bon resultat amb una barrina de cent metros, si es vé que desitjaven (no dich res) obrir pou artesians? Podria ser que tot axò s'hagués estudiat en conciencia, com corresponia; pero, estam tan avesats á veure travelá, que, la veritat, comprá aquixa barrina esperant que aquí, á Mallorca, havia de fé es miracles que fé un verdugh en mans de Moysès; mos sembla travelada.

Ydó! y es diaris y revistados d'aquesta capital se feren llengos sobre sa materia, y qui mes qui manco, parlaren d'aygos fins anarhí calsats y tot; quant un (angelet) va proposá qu'era hora de deixá á nòrrí sa font de la Vila perque eran mes segús y abundosos es poubs artesians.

Y axí tenim l'assunto; y sa barrina jau, y es poubs s'axugan, y ses cisternes ja estan axutes, y es manantials s'estrenyen, y es niguls passan de llis, y es bestiá se mor, y es carretés truginan botes de cinch quarts enfora.

Bo es fé rogatives p'es qui tenen fé en la Providència; pero Deu diu: aydet y t'aydaré.

Ja'n tornarem parlá.

UN TROBADÓ D' AYGOS.

SA FESTA DE SANT JUAN.

CANSÓ.

Ja tenen missa
Tots els confrares,
Y es bòu ja tenen
Pe s' estufat.
Es sòl s'en puja,
Bona diada!
Per fé sa festa
De Sant Juà.

A cá es clavari,
Una enramada
De canyes verdes,
Hem de posá;
Y passant llista
De casa, en casa,

(*) Entenguemós: *trompades d'orga*.

Partirem cocus
P' es manjá blanch.

Desplegau bé ses banderes
Que avuy no hi haurá festés;
Encendrem ses creus de Malta
Pues son creus de cavallés.
Escampau arreu sa murga,
Que fá bó en mitx des carrés,
Y tres tires de cadires
Y penjau els reverbés.

Mentre sa música
Tóch, sa vetlada,
Dins els bellsveures
Des cadafal;
Com unes tórteres
Ses jovensanes
Cercaran ximples
Enamorats.

Ben enlestides
Y enmidonades,
Se dirán elles
Fent xip y xip;
Que anit passada,
En punt de dotze,
Cercavan faves
Devall es llit.

Que matineres,
A sa sortida
D' es sól se creyen
Veure l' fé bots;
Y avuy mitx-dia,
Per sobre coses,
N' han feta fusa
D' un tros de plom.

Y els fadrins curros
De la marina,
Menjant vellanes
A té qui té,
A ses fadrines
Que se passetjen,
Entre sempentes,
Darán clavells.

Perque es crits d' horxata fresca!
Y es tum, tum d' es tamborinos
Sembla una gresca
De mil borinos.
Y entre tant que ván y venen
Fabiòls y xeremies
¡Quin goig que tenen
Mares y fies!

En Jan y na Jana
Enmitx d' un portal,
Demunt duës botes
A brasset estan;
Ella vá estufada
Amb un bon ventay,
Y ell dret á la dreta
Fuma un puro llarch.

Que ni dins sa Gerraria,
Ni en es Puig, ni á l' Arraval,
Fan ses festes tan llüides
Com la feym á Sant Juán.

Pujarém dalt l' abre
Es raöl ja es alt;
Farém teresetes
A dos cadafals;
Eucendrem rodelles
Artificials,
Llavó tal vegada
Pararém un ball.

Que ni dins sa Gerraria,
Ni en es Puig ni á l' Arraval,
Fan ses festes tan llüides
Com la feym á Sant Juán.

— Y á sa plassa de sa Llönja
Han de corre dins un sach;
Y fent bots, *tuch, tuch, tuch, tach*,
!Ja 'n mourán de bogiots!

— ¿No es vé, al-lots?
— ¿No es vé, al-lots?

— Si, si, si!

Y qui primé arriba,
Se ménja es coni.

— Y á s' esquena d' una pella,
Aferrats amb enclitá,
Decapvespre hem de posá
Dèu ó dotze moneots;

— P' els al-lots!

— P' els al-lots!

— Si, si, si!

Y sols amb ses barres
S' en han de vení.

— Y are qu' hem partit ses coques
Y estam llests d' apareyá,
Per l' any qui vé hem de nombrá
Els sobreposats á vots.

— Ala al-lots!

— Ala al-lots!

— Si, si, si!

Ara, ara tot d' una
Podem anarhi.

— Mestre Pere es un sant homo
Que no fá mal á ningú;

— Que l' nombram?

— Que tróbas tú?

— Mestre Pere, vos feys ú.

— No, no, no; no 'stich per res,

— Si que ho es, ja ho es, ja ho es!

— Cosí en Tèm, tengau bon dia;
Vos seriau d' els millós,

— Que l' nombrám?

— Que trobau vos?

— Cosí en Tèm vos fareu dos.

— No, no, no; no 'stich per res.

— Si que ho es, ja ho es, ja ho es!

— Don Ignaci, per clavari,
Mos hauria de serví.

— Que hi trobau?

— Que m' deys á mi?

— Don Ignaci. Diga si.

— No, no, no; no 'stich per res.

— Si que ho es, ja ho es, ja ho es!

B. F.

FLESTOMIES.

Parla be no costa res.

El segon no jurarás.

Y si no pensam en so primé, ¿qué li hem de formetjá á n' es segon?

Ja estam tan avesats á sentirne de flestomies, que ningú hey *fa alto*.

Mal parlam per vici; y en pich que un homo se deté un poch devant es qui no tracia en confiansa, ja passa per prudent.

Pero, per lo demés, tots som de casa

y li amollám. Fa mes homo del dia axó de malehí y vomitá paraules inmorals.

Y, entenguemnos: no son es carre-tés y gent de *casta baxa* es qui més empran aquest diccionari. Ja es sa *gent decent* é instruida sa qu' ha passat devant als infladós des *Matadero*.

No hi ha hora del dia, ni carré, ni casa, ni placeta, ni barca, ni hostal ahont no sentin tot seguit, seguit, es repertori clásich de *gotes* y *misses*, *llamps* y *pusses*, *pèstes* y *viletes*, *tions* y *parrals*, y moltes altres herbes que deixan mes cohita qu' un manat d' ortigues.

Ell sempre han flestomat; si, ja hu sabem, pero may tant com ara.

Noltros hem vist pares que se devieran fent pronunciá á sos infants petits mots grollés y expressions escandaloses.

¡Aqui ja hem arribat amb *enseñansa*!

¿Y que té d' estrany que aquests bergantells de dèu y de quinze anys mos xordin emprant locucions y verbs passius qu' escorxan ses oreyes de tothom que té un céntim de vergonya?

¿Y que té d' estrany que dins es cotxos des ferro-carril, dins es passetjos y per hont se vuya, es *pollos*, (*ruchs* ab leviteta), sempre seguit mesclin en ses converses es termes y ses paraules mes obscenes y lascivse, si ningú se cuya de posarlos morral, ni s' escandalisan ses señores, que fan com qui no hu sent, y encara se pagan de rebrerlos convèrsa?

No hi deu haver cap poble fora de Mallorca ahont es cinisme de paraules sia tan estés y manifest com entre noltros.

Y que no mos diguen qu' axó no es un mal grave, sino una costum de poca trascendencia. Qui té á sa seuva boca tantes veus indignes d' un ser racional no por tenir gayre net y adesat lo des seu cor. Qui té en es pensament idées deshonestes y se val des dò de la paraula per escamparles arreu, arreu, no pot obra conforme á sa moral que diu: *Desgraciad d' aquell per qui vendrá s' escàndol!*

S' ignorancia es molta; pero sa dolentia sobrepuja, y ningú se creu responsable de s' increment qu' ha près es mal parlar á dins ca-nostra.

Una mare vetla y se fa tot uys porque ses seus fives no s' assegulin ó s' acostin á part ahont se soyarian es vestit... ¿Y porque comportan que s' arrambin á tants de llochs ahont, no més sentint parlá, aplegan taques que no les s' en dí una bugada?

Un municipal pot fé pagá una multa á una criada que buyda es cossiòl des fems per sa finestra; pero no pot dí res quant sent ses flestomies qu' amollan á veus altes ets at-lots pussés, en públich, embrutant s' ignorancia de tantes criatures de pochs anys que no's poden escusá de sentirles.

Sa policía urbana ni cap autoritat té

dret, á n' es pareixe, per evitá un mal que mos afronta y envilex.

Aquells que creguin que n'oltros jüdicam en forma ecsajerada, podrán lleí un' obra que treu tots es recons á sa nostra illa (escrita per má mestre), y sobre flestomies, mos vé á dí, paraules textuales: «que ets homos tenim es genitals á dins sa boca.»

Axò no es flestomia, pero tot vá á un munt.

Y no hu corretjirem, porque sa malcriadesa y sa despreocupació ha posat relum y s' es ensenyorida, lo mateix que gram dins un mayol abandonat.

Pero axò no vol dí que *n'oltros ignorants* no deguem clama y protestá contra aquesta mal entesa llibertat y desenfreiment.

Es qui tenen més culpa y s' embrutexen més, son es que 's poble tracta de *señors*, pues tot mal ecsempte que vé de part d' amunt, produheix molt més fatal efecte.

Pares y mares, señors y majorals y mestres y mestreses: tots quants teniu ó fiys ó dependents, mirau com conversau devant tots ells, porque ja se sap que es tests semblan á ses olles; y que en veure es criat poden pensa qui es l' amo.

S'assunto qu' hem tractat no interessa á un, ni á una classe sola; interessa a tots es mallorquins hourats, qualsevols que sien ses idées y creencies, porque *es asunto de moral y de vergoña pública*.

Y bastará, per vuy, de aquesta tetgla.

MOSSEN LLUCH.

¡JA ES DE RAHÓ!

Gloses, sobre costums del dia, dictades per un porrerench de la vila de Porreres.

Avuy que tothom fa gloses,
Venç á dirvos quatre coses
Que á qualcú atañen de prop:
Venç á dirvos lo que hi trob
En que sia porrerench.
Si m' esplich un poch brossench,
Mirau que no som lletrut.
Poríau havé segut,
Y escoltaüme una estoneta,
Que de cert punts sé la neta,
Y venç per contarvoshó:
Ja's de rahó!

Jo coneix una fadrina
Que sa cara s' enfarina
Y du es cap tot ple de grins,
Que somia déu fadins,
Que no té réndes ni béns,
Y de feyna no'n vol gens.
N' hi ha esplet i y gros! d' aquestes
Que revoltan pe' ses festes
Com qui vetlla á un parañ.
Ja ha d' essé capcirigañ
Qui li gos posá s' amó:
Ja's de rahó!

Mestre Pere antañ passat
En sos vots 'nava ulsurat
Y á tothom feya espalata
Pensant viure esquena dreta;
Pero ja ha perdut es fums
Desque hi torna havé consums:
Té dos fiys en es servici;
Altra volta ha pres s' ofici;
Y en parlarli de partits,
Diu que tots son malehits
Y que com més va, pitjó!
Ja's de rahó!

Mirau aquell trapacé
Qui feya tant de papé
Com En Palou á sa Pobla;
Pero ha après partida dobla
Y sab trespacé bé ses giñes
De per Cort y ses Copiñes:
Fa rotlet; tothom el sent
Que parla des *tres per cent*
Y es *plasso* qu' está á la crema;
Y diu amb aquest sistema
Que li va de lo milló:
Ja's de rahó!

Cada dilluns, En Pep Gil
S' en va amb so ferro-carril
A n' es Pont d' Inca á fé vega,
Y á la mal' hora s' entrega
Cansat y mort de jugá.
Y veureu que lendeiná
Es fé feyna li vé tort
Perque está encara més mort.
Pero sa fam l' alsa en pes,
Y el pobre, com no es marques,
S' ha d' espassá es mal humó:
Ja's de rahó!

Un camiser catalá
Tot enfurismat está
Amb uns *investigadors*
Que, sords á n' es seus clamors,
Contribució li aumentáren
Y cap rahó s' escotáren.
Ara, sa malícia el fon;
Tot' hora es *casa amb el mon*,
Y diu qu' en aná á cobrá,
Ja no li podrán trobá
Ni pell per escorxarló:
Ja's de rahó!

Y jo, abans arreconat
Dins un poble malanat,
Que no feya gens de vasa,
Ara som dexat sa casa
Y, mudantme per aquí,
Vuy ferine glosadó fi.
Y si un altre vol fé igual
Se porá curá es seu mal
No empatxantse de partits,
Fugint des lletra-ferits,
Per res del mon passant ansia,
Y fentse de L' IGNORANCIA
Accionista ó redactó:
Ja's de rahó!

F. y O.

XEREMIADES.

¿Qu' hey ha de nou, deys? ¡Psé!...
poca cosa.

Si anássem á veure qu' hey ha de
rey, ja tendríam per taya de sa péssa; no

més en retreure sa *netedat* de ses placeres y carnicés; ses batalles *pedreres* d' atlots vayvés que parecen borts, segons s' esment que los ténen son pare y sa mare; ses clavegueres *aromatiques*, ets empedrats, ses escapades des cassados, ses llamentacions de la pagesia amb aquest malviatge de temps que no vol ploure, sa carestía des queviures, y altres herbes: vos dich que n' hi hauria per fé es cuch de s' oreya malalt á n' es sords y tot.

Pero d' axò y d' altres *reyures* ja'n parlarém amb més espay.

Anem á lo novell.

Ja som en mitx des ball, vol dí, que ja comensam a suá.

No, y som de parer que mos espera un estiu que no hay haurá res que di, sobre tot per part den Bartola, de ses cigales y de l' amo des banys de sa Portella.

Es cafeteros d' hivern giraran fuya; arreconaran es *jacent!* y treginarán per tots es recons sa bomba de *qui-la-béu*.

Ja'n parlarém des berenes á ran de ma, y de ses festes de carré, y de sa *fira* des Born, es vespres, ara que ja hi sona musica,

¡Bé mos 'nirá! sobre tot si es projectes des nostre Ajuntament van en popa. Diuen que sí, que hi anirán; pero jo, la veritat, m' estimaria més que *fesssen aygo*.

¿Aygo has dit?

¿Y aquell sabi francés, aquell abat, aquell *profeta del Messias*, que deyan si vendria á cercá fonts y pous, sabeu si s' es posat en camí, ó si es arribat!

Bono, direu qu' arà ja no l' hem mesté, amb so pou que tenim á sa Reconada.

No, y diuen que d' aygo n' hi ha ferm; sino que per treurela, just hay falta *sa manxa*. Y bé, callau, ja n' hi durán una: el mon no es fet amb un dia.

¡Vaja uns apuros! per axó están? Que hi posen una sínia, y *arri sumat*. Caudos, ja'n tenim de fets abastament; y lo qu' es per rodarhi, no tengueu pò: encare n' hi haurá que s' oferiran *de balde gratis per no res*, sols que no més sia per no romandre en sech.

Diu que dimars qui vé tendrém festa de carré lluida, per S. Juan. (En aquest fuy retreyem unes gloses que 'n parlan.)

Llástima que no estiga ja tomat de tot es corté de sa Llonja; que su'llá hi quedaria una plassa per plantarhi *l' abre* y armarihi un ball de boleros que no t' dich res.

A la fi, n' hem arribat á fé una d' acertada. Ets ossos d' aquell bon Mestre Guiem Sagrera, allá hont son, encara tremolarán d' alegría, Sa Llonja ferá un

